

Kultur och bildning
Jimmy Eriksson
Tfn: 063-146703
E-post: jimmy.eriksson@regionjh.se

2025-08-26

Framställan om statligt anslag till regional kulturverksamhet inom kultursamverkansmodellen 2026

Kultursamverkansmodellen styrs av förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. Region Jämtland Härjedalens framställan om statligt stöd till förordningens sju områden för 2025 utgår från de nationella kulturpolitiska målen och ambitioner i den regionala kulturplanen. Regionens övergripande kulturuppdrag är att alla invånare ska ha tillgång till ett kulturutbud av hög kvalitet och erbjudas likvärdiga möjligheter att skapa och utöva kultur samt ha möjlighet att påverka, delta och medverka i kulturlivet. De regionala kulturverksamheterna ska komplettera kommunernas kulturutbud och bidra till en hållbar kulturell infrastruktur i länet.

Kultursamverkansmodellen innebär att i dialog och genom samverkan mellan lokal, regional och statlig nivå skapa bästa förutsättningar för kulturlivets utveckling i hela landet. Under 2025 har Kulturrådet haft ett särskilt uppdrag att utreda hur modellen kan utvecklas. Bland annat ska man lämna förslag om hur myndighetens arbete med och samverkan inom modellen kan utvecklas samt hur kommunernas roll, ansvar och betydelse kan öka. Kulturrådet ska föreslå en utveckling som i första hand fungerar inom gällande regelverk och befintliga ekonomiska ramar. Förslaget ska lämnas till regeringen 15 oktober. Utgångspunkten är utredningen "Kultursamhället" och de remisser som lämnades. I Region Jämtland Härjedalens yttrande över remissen (RUN/547/2023) framgår att vi i utredningen saknar ekonomiska incitament för att behålla de etablerade och välutvecklade strukturer som nu finns på plats.

Den kulturella infrastrukturen är en central del av kultursamverkansmodellen och behöver stärkas, både för att nå de kulturpolitiska målen och för att kunna rusta samhället för framtida kriser. En fortsatt stärkt samverkan mellan samverkansmodellens verksamheter samt mellan stat, region och kommun kommer att krävas. Kulturtillgången, inte minst för barn och unga, bör prioriteras. Civilsamhällets kapacitet och beredskap är fortsatt aktuella frågor och där behöver vi stärka samverkan med kommuner, kulturliv och civilsamhälle för att minska sårbarheten i en omvärld som snabbt förändras. Den resiliens som kulturen och civilsamhället bidrar till tror vi är nödvändig i händelse av kris eller krig. Vi ser fram emot ett fortsatt gott samarbete med staten i detta viktiga arbete.

Kulturrådets prioriteringar

Kulturrådets principer för fördelning av statliga medel till regional kulturverksamhet handlar om att bidragsgivningen ska bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås samt ge möjligheter till regionala prioriteringar och variationer. Dessutom ska statens finansiering sammantaget bidra till att upprätthålla och utveckla en kulturell infrastruktur i

hela landet samt att utgångspunkten för fördelningen är att bidra till stabilitet och förutsägbarhet för kulturverksamheten i regionerna.

I syfte att bidra till att regionala kulturverksamheter ökar tillgängligheten till kultur och skapar förutsättningar för ökad kvalitet och förnyelse, har Kulturrådet tillsammans med regionerna fastställt tre strategiska utvecklingsområden; 1) utveckla den regionala kulturella infrastrukturen, etablera och stärka samverkansformer och interregionala samarbeten, 2) ge utrymme till konst- och kulturområden med en svag regional infrastruktur samt 3) insatser som leder till att fler invånare deltar i kulturlivet. Dessa tre utvecklingsområden ligger till grund för Kulturrådets prioriteringar inom det regionala verksamhetsbidraget. Region Jämtland Härjedalen framhåller sammantaget att den regionala kulturplanens ambitioner och fokusområden på ett tydligt sätt sammanfaller med Kulturrådets prioriteringar.

Samtliga verksamheter inom kultursamverkansmodellen har planer för tillgänglighet i enlighet med Kulturrådets krav. Dessa kan biläggas framställan vid efterfrågan från Kulturrådet.

Regional kulturplan för Jämtland Härjedalen 2024-2027

Kulturplanen pekar ut sju fokusområden för perioden 2024 till 2027 (RS/555/2023). Under varje fokusområde finns ett antal utvecklingsbehov kopplade och samtliga mottagare av regionalt stöd ska förhålla sig till ett eller flera av dessa fokusområden;

- Kulturarv – dåtid, samtid, framtid
- Barns och ungas rätt till kultur
- Breddat deltagande och skapande
- Digital kulturutveckling
- Omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer
- Nationella minoriteters och urfolket samernas kultur och språk
- Professionella kulturskapares villkor samt kulturella och kreativa branscher

De verksamheter som ingår i kultursamverkansmodellen, det vill säga har statligt stöd, nämns i kulturplanen. Dessa är Estrad Norr inom Region Jämtland Härjedalen med verksamheterna musik, teater, musikteater och dans, Stiftelsen Jamtli, Föreningsarkivet i Jämtlands län, Riksteatern Jämtland Härjedalen samt Kulturutveckling inom Region Jämtland Härjedalen med verksamheterna Biblioteksutveckling, Bildkonsten, Filmpool och Hemslöjdskonsulenter. Inom Kulturutveckling finns även verksamheten Designcentrum.

Kulturplanens ambitioner och utvecklingsbehov tydliggörs i avtal, överenskommelser och kontinuerliga verksamhetsdialoger med verksamheter inom och utom kultursamverkansmodellen samt i interna uppdrag och verksamhetsplaner.

Särskilda utmaningar och behov 2026

Region Jämtland Härjedalen aviserar en uppräknings av regionala utvecklingsnämndens interna budget med 0% för 2026 samt 2027. Tillsammans med statens minskade bidrag till regional kulturverksamhet innebär detta stora utmaningar att fortsatt kunna främja och upprätthålla en kulturell infrastruktur i länet. Dessutom riskerar civilsamhällets roll i samverkan med regionen och regionala kulturverksamheter att försvagas. En minskad

offentlig finansiering innebär att verksamheterna tvingas till nödvändiga besparingar som riskerar att påverka tillgänglighet, utbud och möjligheter till extern samverkan. Övergripande fokus för 2026 måste vara att, i möjligaste mån, kunna upprätthålla verksamheten utifrån tillgänglighet och kvalitet medan vissa prioriteringar kan vara nödvändiga att göra.

Under hösten sker dialoger med samverkansmodellens verksamheter. Dessa ligger till grund för 2026 års avtal och överenskommelser. Verksamheterna har i sina äskanden och skrivelser till regionen signalerat utmaningar och behov enligt nedan.

Stiftelsen Jamtli – Jamtli är länets största kulturinstitution med det regionala museiuppdraget. Utöver stora underhållsbehov av museets byggnader där kostnadsökningar och inflation inte täcks av nuvarande anslag så finns även utmaningar kring övrig samlingsförvaltning där grundanslaget inte täcker behovet. 2023 varslades Jamtli om uppsägning från fjärrmagasinet som hyrts av Fortifikationsverket. Under 2025 har flytten ur detta magasin inletts och Jamtli står inför en brådsakande situation där man dels måste hitta alternativa magasinlösningar, dels inventera, digitalisera och gallra samlingar. Fortifikationsverket ersätter inte detta arbete. Regionen och kommunen har de senaste två åren beslutat om ett tillfälligt anslag till Jamtli för att möta kostnadsökningar kopplat till underhåll och samlingsförvaltning men har begränsade möjligheter att fortsatt långsiktigt kompensera för minskad statlig finansiering.

Långsiktig permanent utökning: 4 200 000 kronor årligen
Behov av särskilda satsningar 2026-2028: 725 000 kronor/år

Föreningsarkivet i Jämtlands län – Föreningsarkivet är en ideell förening som samlar, bevarar och tillgängliggör kulturarvet från den enskilda sektorn, med särskilt fokus på föreningslivet. Arkivet är en viktig verksamhet i länets kulturella infrastruktur som dessutom bidrar till viktiga mötesplatser för både barn, vuxna och äldre. Sedan starten 1980 har Föreningsarkivet haft ett nära samarbete med Riksarkivet, tidigare Landsarkivet i Östersund. När Riksarkivet avvecklar sin besöksverksamhet i Östersund under 2027 förändras förutsättningarna. Under 2026 förbereder sig verksamheten för en övergång till nya former där 2027 blir ett övergångsår med begränsad verksamhet. De förändrade förutsättningarna medför dessutom ökade kostnader för lokaler och förändrade samarbeten. För att säkerställa att handlingarna bevaras på ett tryggt sätt kommer en översyn av lokalerna att genomföras. Detta innebär också omflyttningar för att kunna ta emot de handlingar som överförs från Riksarkivet. Som ett led i detta har Föreningsarkivet framfört sin beredskap att ta ett utökat ansvar och utvecklas till ett lokalhistoriskt arkiv.

Behov av särskilda satsningar 2026: 650 000 kronor
Behov av särskilda etableringskostnader 2027: 6 000 000 kronor

Riksteatern Jämtland Härjedalen – Utöver det allmänna främjandet av tillgång av professionell scenkonst till barn och unga genom bland annat subvention av utbud, inte minst från fria grupper, så stärker verksamheten barn och ungas delaktighet genom KulturCrew och Camp Riksteatern. Behovet är att fortsatt kunna säkerställa kvaliteten inom verksamheten där bemanningen är minimal. Riksteatern Jämtland Härjedalen har dessutom, utifrån den kartläggning av kulturtillgång till barn och unga verksamheten gjorde på uppdrag av regionen (RUN/473/2024), signalerat önskemål om att axla rollen som

regional kultursamordning för barn och unga i länet. En fortsatt utmaning är att Riksteatern har tagit bort stödet till den regionala verksamheten som använts för att subventionera föreställningar av fria grupper till arrangörer. Regionen kompenserade för detta bortfall under 2025 med 100 000 kronor.

Behov av särskilda satsningar 2026: 380 000 kronor

Kulturutveckling inom Region Jämtland Härjedalen – Verksamheten är konst- och kulturområdesövergripande och samlar de främjande verksamheterna inom bild och form, hemslojd, film, litteratur och design samt den regionala biblioteksverksamheten. Grunduppdraget är att främja dessa konst- och kulturområden genom samverkan, tillgänglighet, breddat deltagande och utveckling. Under 2025 permanentades Mötesplats för ung kultur tillsammans med Östersunds kommun som under tre år genomförts som ett utvecklingsprojekt med medel från Kulturrådet. Genom interreg-projekten Samspel63 och Mid Nordic Visual Lab utvecklas de kulturella och kreativa branscherna och samverkan med Trøndelag stärks. Verksamheten planerar även för den kunskapshöjande och verksamhetsutvecklande satsningen Miessie med fokus på små barns samiska språk och kultur. Under 2026 kommer enheten dessutom att flytta till nya, mer kreativa och tillgängliga verksamhetslokaler. Inom Bildkonsten finns särskilt behov av ökad tillgänglighet av konstsamlingen och breddat pedagogiskt arbete genom exempelvis ökad digitalisering.

Behov av särskilda satsningar 2026: 150 000 kronor

Estrad norr inom Region Jämtland Härjedalen – Estrad norr är länets professionella scenkonstinstitution som producerar och turnerar med teater, musik, musikteater och dans. För att fortsatt kunna bedriva högkvalitativ scenkonst samt utifrån samordningsvinster för verksamheten har Estrad norr fått möjlighet att utveckla och utöka lokalerna vid Scenkonstverkstan under 2025 och 2026. Detta innebär att Estrad norr får en sammanhållen produktions- och repetitionsmiljö som underlättar logistik, intern samverkan och bemanning samt trygga och goda förutsättningar att genomföra uppdraget och utveckla verksamheten framåt. En särskild satsning är samproduktionen med Giron Sámi Teáther om föreställningen "Ursäkten" som bygger på Svenska Kyrkans ursäkt till det samiska folket. Föreställningen kommer att framföras i Sveriges Domkyrkor med påföljande turné i de fyra norrlandslänen och mindre kyrkor.

Norrlands nätverk för musikteater och dans (NMD) – NMD är ett kommunförbund bestående av regionerna Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland Härjedalen. Syftet är bland annat att medverka till att musikteater/opera och dans blir tillgängligt för alla i berörda regioner. NMD är tillika ett turnénätverk bestående av de konstnärliga enheterna Piteå Kammaropera, Norrlandsoperan, Norrdans och Estrad norr. Under 2026 kommer NMD bland annat att fokusera på att gemensamt identifiera nya turnéorter, nå ny publik och stärka samverkan inom nätverket samt att stärka samarbetet mellan nätverkets konstnärliga enheter och Riksteatern samt Folkets Hus och Parker.

Kultur i norr

Norrälänens interregionala samverkansgrupp Kultur i Norr fortsätter sitt arbete genom det kulturpolitiska positionspapperet. Den kulturpolitiska positioneringen står fast men det kan

finnas skäl att se över fokusområdena inför kommande år, vilka preciseras i den handlingsplan som ligger till grund för aktivitetsplanering under året.

De förflyttningar som gjorts inom samarbetet är viktigt att behålla, inte minst vad gäller urfolket samerna där Kultur i Norr genom stödet till Viermie K och andra samiska verksamheter har tagit viktiga steg framåt. Även inom området arrangörsfrämjande insatser ser vi att förflyttningar har gjorts där egna och gemensamma regionala projektbidrag bidrar till utveckling. Samhällsomvandlingen i norr är en gemensam utmaning där kulturen kan spela en större roll och utökad samverkan rörande beredskapsfrågor kan stärka Norra Sveriges kapacitet i frågorna.

Ett sätt att ytterligare stärka det interregionala arbetet inom Kultur i norr är att skapa en gemensam länsövergripande resurs. Genom en statlig finansiering till regionerna, för Kultur i norr, kan en mer effektiv samverkan komma till stånd med ett ökat fokus att stärka områden med svag infrastruktur samt på ett bättre sätt möjliggöra en väg in för ett gemensamt och mer adekvat analys- och uppföljningsarbete. Dessutom får staten en tydligare samtalspartner i norr-regionerna. För satsningar inom ramen för det kulturpolitiska positionspapperet för Kultur i norr äskas förstärkning om 250 000 kronor.

Framställan om statligt anslag 2026

Regionens framställan består av Regional kulturplan för Jämtland Härjedalen 2024-2027 samt ett ekonomiskt underlag som beskriver den preliminära regionala finansieringen för 2026. Anslagsnivåer kan komma att förändras utifrån verksamhetsdialoger under hösten samt efter beslut i regionala utvecklingsnämnden. Relevanta dokument, avtal, uppdrag och överenskommelser bifogas framställan i efterhand.

Det statliga anslaget uppgick år 2025 till 41 285 000 kronor. Den regionala budgeten till kultur för 2026 (inklusive kommunala anslag inom kultursamverkansmodellen) uppgår, under förutsättning av politiska beslut¹, till 90 251 000 kronor varav 68 692 000 kronor inom kultursamverkansmodellen. Regionens framställan till Kulturrådet 2026 omfattar

- ett återställande till 2024 års nivå om 41 538 000 kronor,
- en uppräknings om 1,6% från 2024 års nivå om 665 000 kronor,
- en förstärkning av samverkansmodellen om 6 105 000 kronor,
- en förstärkning för satsningar inom ramen för Kultur i norr om 250 000 kronor samt
- ett äskande i likhet med tidigare år om 500 000 kronor för administration av modellen.

Totalt framställer Region Jämtland Härjedalen ett äskande om 49 058 000 kronor för verksamhetsåret 2026. Se underlag för regional framställan.

Jonas Andersson
Regionala utvecklingsnämndens ordförande

Magnus Aspegren
Regional utvecklingsdirektör

¹ Regionala utvecklingsnämnden beslutar om verksamhetsplan och budget den 14 oktober